UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Til Studieutvalget
Fra Studieseksjonen
(knt/niøs)

OPPFØLGING: ÅRSPLAN FOR UTDANNING 2011

1. Innledning
Det følgende er en redegjørelse for status for årsplanen for 2011[1]. Årsplanen for 2011 er i noen grad en videreføring av planen for 2010, men først og fremst et steg på veien for å gjennomføre fakultetets strategi for 2011-2015[2]. I løpet av våren 2011 har fakultetet allerede kommet langt på vei i forhold til å realisere målene og tiltakene i den gjeldende årsplanen. Likevel er det viktig å fortsatt holde intensiteten oppe for å gjennomføre hele planen innen utgangen av 2011, samt starte tilretteleggingen for en ambisiøs plan for 2012.

2. Overordnet og langsiktig mål
Det fremgår av strategiplanen for 2011-2015 at metode, rettsvitenskap, etikk og verdier skal være en felles overbygning for studiet. I årsplanen for undervisning for 2011, understrekes det at gjennomføringen av års- og strategiplanenes hovedmål i stor grad er avhengig av innsatsen til de kursansvarlige og andre undervisere, i tillegg til samarbeid med ledelse og studieseksjon.
Våren 2011 ble det derfor (i samsvar med årsplanen) invitert til et felles møte med kursansvarlige på 1. – 4. studieår for å diskutere hva strategiplanen og årsplanen innebærer for studieprogrammet ved Det juridiske fakultet i Bergen, og hvordan hvert enkelt kurs skal tilpasse seg de overordnete mål for masterstudiet i rettsvitenskap. Det ble deretter avholdt studieårsmøter for de enkelte studieårene i studieprogrammet, der det ble diskutert særlige utfordringer og muligheter for de respektive studieår

I de nevnte møtene med de kursansvarlige har undervisningsdekan, seksjonssjef for studieseksjonen, gruppeleder for studieadministrasjon, studieårsansvarlige og Juridisk studentutvalgs studieårskontakter deltatt for slik å sikre innspill fra alle relevante hold. Dette har vært svært positive møter med gode ideer og engasjerte kursansvarlige med visjoner for egne kurs, og det samlede studieløpet. Inntrykket er for øvrig etter møtene at det i stor grad er tale om å artikulere, synliggjøre og videreutvikle det som allerede finnes i kursene for å oppnå fakultetets mål for undervisningen. I tillegg til den overordnete diskusjonen kom det frem flere konkrete og gode ideer i møtene som vil komme til nytte i det videre med årsplanen og arbeidet med å forbedre studiekvaliteten.

---

[1] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/aarsplan-2011
[2] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/strategiplan-for-det-juridiske-fakultet-2011-2015

Introduksjonen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høgre utdanning var også en del av tematikken for møtene med de kursansvarlige.[3] Ved utgangen av 2012 skal programmet og samtlige emner ved masterstudiet være revidert iht. rammeverket. For at implementeringen skal integreres i kursene som helhet – dvs. være en del av kursenes innhold og struktur, og både i undervisnings- og evalueringsformene – er det viktig at endringene gjøres gradvis og med tanke på fakultetets overordnete og langsiktige mål: "Å gi studentene kunnskap, ferdigheter og kompetanse innenfor juridisk metode, rettsvitenskap, etikk og verdier […], både i 2011 og i kommende år."[4]

I etterkant av studieårsmøtene er det sendt noe informasjon per e-post til kursansvarlige på 1.- 4. studieår. Kursansvarlige har i tillegg blitt bedt om å komme med innspill til forventet læringsutbytte på programnivå. I løpet av høsten 2011 vil fakultetet bl.a. opprette en egen wikiside med ytterligere – og mer detaljert informasjon.

Høsten 2011 vil det også arrangeres tilsvarende møter med de kursansvarlige for spesialemnene. Det vil være naturlig å la den enkelte kursansvarliges arbeid for å oppnå fakultetets langsiktige og overordnete undervisningsmål, være en del av evalueringen av spesialemnene som skal foretas 2011/2012 – se punkt 6 under.

Den allerede positive utviklingen fra 2010 når det gjelder fokus på metode, rettsvitenskap, etikk og verdier, har for øvrig fortsatt våren 2011:

I kurset JUS134 Rettshistorie og komparativ rett har kursansvarlig videreført prosjektet med å implementere forskningsbasert undervisning i studieordningens eksisterende struktur. Kursansvarlig Jørn Øyrehagen Sunde ble i år honorert med studentenes foreleserpris for andre år på rad. Kurset har også fått ny vurderingsform – hjemmeeksamen – som et ledd i å kunne ivareta fokus på perspektiv og kritisk refleksjon.

Forelesningene for de som skal skrive masteroppgave har også fortsatt og blitt videreutviklet i samme spor som ble etablert i 2010 når det gjelder metode, rettsvitenskap, etikk og verdier.

Fakultetet viderefører – og utvikler – også opplæringen av nye arbeidsgruppeledere fra høsten 2010 til høsten 2011 innenfor den samme rammen. Det samme gjelder forelesningene for de nye studentene.

Kurset JUS133 Rettskilde- og metodelære har våren 2011 gjennomgått en omstrukturering hva gjelder faglig innhold for i større grad å kunne ivareta de overordnet og langsiktige målene for undervisningen som strategi- og årsplan angir. Det har blitt lagt særlig vekt på spenningen mellom den rettsvitenskapelige og den mer pragmatiske tilnærmingen til juridiske metode, og på understrekningen av den enkelte rettsanvenders selvstendige valg og vurderinger i rettsanvendelsesprosessen. I begge henseender har de etiske aspektene vært i fokus. Emnebeskrivelsen for JUS133 er endret i tråd med kvalifikasjonsrammeverket og i samsvar med de innholdsmessige endringene på kurset, men som for andre kurs på studieprogrammet vil det måtte skje en fortløpende klargjøring og videreutvikling av emnebeskrivelsen for at den skal være så dekkende som mulig i forhold til kursets ambisjoner.

3. Indre sammenheng og progresjon

I studieårsmøtet for 3. studieår ble det referert konkrete planer om å "bytte" forelesere på to suksessive kurs, for å skape sammenheng og kontinuitet i kursene: Jørn Øyrehagen Sunde foreleser i

[3] http://www.uib.no/studiekvalitet/studieprogram-grader/kvalifikasjonsrammeverket
[4] Årsplan 2011: http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/aarsplan-2011

JUS133 Rettskilde- og metodelære, Knut Martin Tande i JUS134 Rettshistorie og komparativ rett. Det kom også forslag om for eksempel å gi kursansvarlig for JUS134 eksempler på oppgaver fra JUS131 Kontraktsrett II og JUS132 Pengekravsrett for å skape en sterkere indre sammenheng på 3. studieår.

Flere kursansvarlige etterlyste informasjon om hvilket kunnskapsnivå de faktisk kunne forvente av studentene på sine kurs, alt etter hvor i studieløpet de er. I etterkant av studieårsmøtene har de kursansvarlige, relatert til dette, blitt bedt om å komme med tilbakemelding på hva de ønsker/mener å kunne forvente at studentene kan/har vært gjennom innen de starter på sine kurs. Tilbakemeldingene herfra vil kunne være med i det videre arbeidet med å skape indre sammenheng mellom kursene – men også å sikre progresjonen fra kurs til kurs.

Fra og med høsten 2011 er de selvstyrte arbeidsgruppene på 3. studieår ikke lenger obligatoriske. Studentene må slik i større grad ta ansvar for forberedelsene til oppgaveskriving, kommentering og storgruppesamlinger– noe som kan sees som en naturlig progresjon i arbeidsmåtene på den delen av studiet som vil tilsvare en bachelorgrad ved andre studier[5].

Etter gode erfaringer med studieårsmøter våren 2011, er det all grunn til å fortsette med møter som sikrer sammenheng og gradvis utvikling i hvert enkelt kurs på studieprogrammet – og mellom kursene på det enkelte studieår. For å sikre sammenheng og progresjon mellom studieårene, og for å gi de kursansvarlige supplerende perspektiver med hensyn til utfordringene, er det viktig at studieseksjon, studenter og ledelse fortsetter å delta på disse møtene.

4. Forskningsbasert undervisning

I årsplanen defineres forskningsbasert undervisning slik:

> ” (…) [Med forskningsbasert undervisning] menes undervisning som gjennomføres av personer som selv har forskningskompetanse, som baserer undervisningen på de seneste forskningsresultatene, og som formidler kunnskap om vitenskapelig analyse gjennom sin undervisning. Forskningsbasert undervisning innebærer også at studentene skriver, diskuterer og kommenterer oppgaver i samsvar med vitenskapelige idealer, og at pensum og eksamen er tilpasset fokuset på det forskningsbaserte.”

Dette var ett av temaene for studieårsmøtene avholdt våren 2011. Der kom det frem planer om å bruke tematikk fra doktoravhandlinger og forskningsprosjekter i undervisningssammenheng. Blant annet har kursansvarlig for JUS241 Strafferett og JUS242 Rettergang bedt Magne Strandberg holde forelesning om bevislære for å oppfylle og synliggjøre det forskningsbaserte, samt verdigrunnlaget i fagene. I tillegg er det planer om at Jørn Jacobsen på sikt skal holde forelesninger om straffens begrunnelse for slik å ytterligere forankre det foregående i fagene. Det kom også innspill i studieårsmøtene om at JSUs faglunsjer i større grad bør ha tema som er litt mer på siden av kjerneområdet i de enkelte kursene. For eksempel vil det kunne gi større perspektiver dersom en får stipendiater til å snakke om forskningsprosjektene sine.

5. Undervisnings- og forskningsteam

I studieårsmøtene ble ideen bak strategiplanens tiltak knyttet til opprettelse av kombinerte undervisnings- og forskningsteam for å oppnå stordriftsfordeler i forhold til undervisning og forskning, både redegjort for og diskutert. Mange kursansvarlige er positive til slike team, og en del mulige undervisnings- og forskningsteam ble skissert innenfor og på tvers av studieårene. Det vil bli opp til hver enkelt kursansvarlig – med støtte fra ledelse og administrasjon – å etablere slike team ut

[5]Dette er imidlertid det motsatte av hva programsensorrapporten for 4. studieår i sin tid anbefalte, der de ønsket mer obligatorisk undervisning gjennom hele studiet. (”Programsensorrapport nr. 1 (granskning av fjärde studieåret med inriktning mot straff- och processrätt)”

fra behov og mulighet. Foreløpig er det begrensede antallet fast ansatte et vesentlig hinder når det gjelder fullt ut å realisere planene om kombinerte forsknings- og undervisningsteam. Som et incitament til videre utvikling, vil fakultetsledelsen vurdere belønningsordninger som kan etableres for de fagmiljøene som lykkes i forhold til å etablere slike team.

6. Kvalitetsforbedrende tiltak og evaluering

6.1 Kvalitetsforbedrende tiltak

I årsplanen for 2011 nevnes det at det er behov for andre særlige tiltak utover de mer overordnete som angis i punktene ovenfor. Det gjelder bl.a. kommentering av kursoppgaver, innhold og omfang av kursoppgaver, gjennomføring av storgrupper m.m.

I studieårsmøtene ble slike konkrete tiltak også diskutert, og det kom frem flere konkrete forslag til tiltak og videre diskusjon.

Hva gjelder oppgaver, ble det bl.a. foreslått å introdusere teorioppgaver allerede fra 1. studieår. Det kom også forslag om at kursansvarlige bør sende ut eksempler på noen kommenterte oppgaver til oppgaveretterne av den obligatoriske kursoppgaven, slik at de har en standard å rette seg etter. I dag legger man ut melding på Mi Side om at den kursansvarlige har sjekket nivå på kommentering av kursoppgaven, og heretter bør man i tillegg sende ut tilsvarende melding til oppgaveretterne.

De kursansvarliges forventning til studentenes aktive deltakelse i storgruppene ble også drøftet. Det kom bl.a. frem at det synes å skje noe med studentene, fra Ex. Fac-seminarene – hvor studentene er svært aktive – til storgruppene hvor studentene er mer passive. Det ble diskutert om dette har noe med studentenes forventninger til storgruppene å gjøre – eller om det er måten de blir lagt opp på som passiviserer studentene. Man var enige om at en klargjøring i begynnelsen av hvert kurs vil gi rom for relativt strenge krav utover i kurset.

I studieårsmøtene ble de enkeltes kurs potensial til å innføre internasjonalt perspektiv også diskutert. Det vil selvfølgelig variere i hvor stor grad de ulike emnene naturlig kan gi rom for å behandle internasjonale problemstillinger, men det ser ut til at samtlige kurs skulle kunne innlemme noe. Det ble bl.a. foreslått å lage arbeids- og kursoppgaver der det i besvarelsen av oppgavene er mulig, men ikke nødvendig, å trekke inn det internasjonale perspektivet. Det internasjonale perspektivet vil da være noe som kan heve kvalitets- og karakternivået på besvarelsen.

Høsten 2011 vil Jan Fridthjof Bernt holde forelesning med internasjonalt tilsnitt på Ex.Fac, slik at studentene allerede fra første stund blir introdusert for det internasjonale aspektet ved faget.

Studieseksjonen ser på flere alternative områder der det kan være aktuelt å søke om prosjektmidler for å øke studiekvaliteten. Dette gjelder bl.a. midler til evaluering for å kvalitetssikre fakultetets nåværende ordninger, men også midler til utviklingsprosjekter. For å sikre kvaliteten på studentenes skrivearbeid, hadde det for eksempel vært ønskelig å gi et tilbud om skrivekurs.

Studieseksjonen viderefører praksisen med å rekruttere sensorer fra tidligere studenter som har vært arbeidsgruppeledere. Ferdige kandidater våren 2011 som var arbeidsgruppeledere for 2010/2011 er oppfordret til å søke om godkjenning som oppgaveretter/sensor.

I årsplanen fremkommer det at det fremdeles er særlige utfordringer på 3. og 4. studieår. Fakultetet har våren 2011 sett på flere måter å heve kvaliteten på disse studieårene. Blant annet har en vurdert muligheten for å øke antallet tilbakemeldinger på arbeidsoppgaver for studenter på tredje studieår. Det er fremmet forslag for de kursansvarlige om at dette kan gjennomføres ved at tidligere

arbeidsgruppeledere kommenterer arbeidsoppgavene på de enkelte kurs – i tillegg til storgruppelederne. En potensiell svakhet med ordningen er at disse oppgaveretterne ikke har forskningsbakgrunn, selv om de har god erfaring med å kommentere studentbesvarelser. Ordningen er under utredning, og det kan se ut til at man kan sette i gang et prøveprosjekt høsten 2011.

For å heve kvaliteten på gruppearbeidet på 3. studieår vil en seniorrådgiver/organisasjonspsykolog fra UiBs personal- og organisasjonsavdeling holde en forelesning om gruppedynamikk og hvordan lykkes med selvstyrte kollokvier i starten av studieåret høsten 2011. I tillegg vil undervisnings-dekanen holde en introduksjonsforelesning til studieåret der forventninger til nivå, perspektiv og sammenhenger på 3. studieår vil avklares. Denne introduksjonsforelesningen avholdes etter innspill fra studieårsmøtet våren 2011. Man vurderer også å lage en egen veiledning for arbeidsgruppene på 3. studieår (selv om de nå er frivillige). Fakultetet har fått innspill til en slik ordning fra arbeidsgruppeledere som gjennomførte eksamen i JUS329 Universitetspedagogisk rettleiing våren 2011.

Som nevnt under punkt 4, har det blitt gjort en del grep mht. forelesningene på 4. studieår for å gi ytterligere fokus på det forskningsbaserte og verdigrunnlaget i de to første emnene. Det kom for øvrig gode tilbakemeldinger fra studentrepresentanten på opplegget for 4. studieår på studieårsmøtet.

Det kom også forslag fra de kursansvarlige på 4. studieår om å vurdere 6 timers eksamen. Kursene er relativt store – alle tre er 20 studiepoengs kurs – og de er alle på masterdelen av studieløpet og bør kanskje slik ha en eksamenslengde som i større grad gir rom for mer refleksjon i oppgavene. De kursansvarlige ble bedt om å sende sak med forslag til SU for uttalelse, deretter ev. sak til fakultetsstyret for avgjørelse.

Studieseksjonen har i samarbeid med undervisningsdekanen utarbeidet informasjon til studenter med fritak for studieår pga. studier i Oslo, Lillehammer, Tromsø osv. Mange – og stadig flere – av disse studentene går direkte inn på 3. og 4. studieår. Fakultetet anser det for viktig å informere/veilede disse studentene om hvordan studiet i Bergen særskilt vektlegger metode, rettsvitenskap, etikk og verdier, for at studentenes videre studier ved fakultetet skal være kvalitetsmessig på høyde med den standarden de øvrige studentene har ervervet gjennom to/tre års studier i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen.

6.2 Evaluering av studiet

I årsplanen står det at ”(…)det er viktig at en programevaluering er relevant, kan følges opp og bidrar til å øke kvaliteten på utdanningen”. Studieseksjonen har derfor utarbeidet en oversikt over hvilken evaluering av studiet som allerede er foretatt – og hva vi i tilfelle mangler svar på. Denne oversikten vil bli sendt til orientering og diskusjon i Studieutvalget. SU skal deretter nedsette en arbeidsgruppe som skal utarbeide et mandat for evalueringen i løpet av høsten 2011.

Juridisk Studentutvalg har også fått tilsendt oversikt over evalueringer som er gjort av mastergradsstudiet hittil. De skal utforme et notat der JSU redegjør for hva de mener er hensiktsmessig å evaluere – og hvorfor – i tillegg til å komme med ev. innspill til hvordan man best gjennomfører en slik evaluering.

Fakultetet har våren 2011 også gjennomført en spørreundersøkelse på spesialemner med undervisning i vårsemesteret. En samlet rapport forelegges SU høsten 2011.

I løpet av studieåret 2011/2012 skal alle spesialemnene evalueres med tanke på å ev. opprettholde eller legge ned emner.[6] Studieseksjonen har laget plan for oppfølging av dette arbeidet. SU vil bli forelagt resultater av div. evalueringer, statistikk og rapporter som grunnlagsmateriale for vurderingen.

Evaluering av referansegruppemøtene er utsatt til høsten 2011. Studieseksjonen er i gang med å utarbeide opplegg for evalueringen. Også her har man bedt studentene v/JSU om å komme med innspill til evalueringen.

Den nye versjonen av UiBs kvalitetsdatabase var klar 27. juni. Den nye basen gir som ventet større rom for å utarbeide egne rutiner/maler for rapportering for enhetene – i tillegg til at rapportene blir mer tilgjengelig[7]. Studieseksjonen vil sende sak til SU høsten 2011 med forslag om revidering av mal og rutiner for rapportering. Der kommer det bl.a. frem at kursrapportene i større grad bør realitetsbehandles av studieutvalget – og i de tilfeller der det er nødvendig – videresendes fakultetsstyret.

7. Studentaktiv forskning

I årsplanen for 2011 henvises det til et prøveprosjekt i forskergruppen for rettskultur som går ut på å innlemme masterstudenter i forskergruppen imens studentene skriver oppgave. Det er nå totalt fem studenter som skal skrive sine masteroppgaver innen prosjektet.

I tillegg har fakultetet satt i gang et prøveprosjekt der man tilbyr masterstipend relatert til flere forskergrupper: Forskergruppen for forvaltningsrett, strafferett, arverett, statsrett, folkerett og internasjonale menneskerettigheter, og nevnte forskergruppe for rettskultur har utlyst slike stipender.

Fakultetet har også lyst ut masterstipend tilknyttet enkeltprosjekt, det gjelder forskningsprosjektet *Nordic Restatement of Contract Law* og "Likebehandling av kreditorer ved internasjonale konkurser".

I løpet av høsten 2011 vil flere masterstipendier bli lyst ut, bl.a. innenfor fakultetets grunnlovprosjekt og i forbindelse med prosjektet "Strafferettssystemets funksjonalitet" finansiert av Bergen Forskningsstiftelse. I løpet av 2012 vil det også lyses ut stipend tilknyttet konkurranserett.

[6] Se Valgemneinnstillingen: Styresak nr. 23/07, 15. mars 2007
[7] http://studiekvalitetsbasen.uib.no/